

SCHMIED JÚLIA

Jegyzetek egy ásatás margójára A Medinet Habu-i templomkörzet elfeledett töredékei¹

Abstract

In the fall of 2007 the Epigraphic Survey decided to undertake the survey of the several hundred loose fragments scattered about the Medinet Habu temple precinct, some of them inscribed and lying face down on the surface, and already showing advanced signs of deterioration caused by groundwater and salt. The blocks were moved into a new blockyard built against the inside south enclosure wall of the complex for inventorying and documentation, as well as conservation as necessary. Between 2007–2011, most of the fragmentary material from Medinet Habu, including the fragments kept in the small blockyard south of the main temple and in a storage room in the great mortuary temple of Ramses III, was transferred into the new blockyard. This collection of more than 4000 fragments is quite diverse, comprising pieces from all periods of the precinct's history, from the early 18th Dynasty throughout the abandonment of the Coptic town Djeme in the ninth century A.D.

The aim of this paper is to introduce a specific corpus within the Medinet Habu fragment collection - a group of door jambs and lintels from private houses dating mostly to the end of the 20th Dynasty and early Third Intermediate Period. The comparison of the material as currently preserved in the new blockyard with the original documentation of the 1927-33 Oriental Institute excavations directed by Professor Uvo Hölscher has already led to unexpected and exceptional results, further illuminating our understanding of the early occupational history of the Medinet Habu settlement.

Az Epigraphic Survey of the Oriental Institute, University of Chicago (ezen túl Epigraphic Survey) munkatársaként, 2007–2012 között lehetőségem adódott részt venni egy sok éve húzódó problémának, a III. Ramszesz halotti templomkörzetében tárolt töredékek megfelelő elhelyezésének a megoldásában, valamint egy évtizedekig elfeledett és mellőzött korpusznak, a Medinet Habu-i kőtár anyagának az újrafelfedezésében. Nem véletlenül

¹ A dolgozat szakmai lektorálását Dr. Bács Tamás végezte. Munkáját ezúton is köszönjük!

használok az újrafelfedezés szót, hiszen feljegyzések, fényképek, és egyéb átfogó dokumentumok híján az anyag egy jelentős része, ha nem is a teljes korpusz, lényegében ismeretlen vagy feldolgozatlan, holott mindenképpen kutatásra érdemes.

Nemcsak érdekes, de a töredékek kutathatósága szempontjából elengedhetetlen lenne megtudnunk, mikor és honnan kerültek a leletek a Medinet Habu-i kőtárba. A viszonylag kevés konkrét adat ellenére szeretném röviden összefoglalni, amit a régészeti források alapján tudni lehet a kőtár anyagának az eredetéről.

Medinet Habuban, III. Ramszesz halotti templomában, először a 19. század második felében folyt szisztematikus ásatás²: az Egyiptomi Régészeti Hivatal 1859 és 1899 között megtisztította a nagytemplomot, elbontatta az itt található kopt épületeket, többek között a második udvart elfoglaló keresztény templomot. 1912-ben Theodor M. Davies irányításával a templomhoz csatlakozó palotát tisztították meg a törmeléktől egy rövid ásatás során.³

A Régészeti Hivatal által megkezdett munkát az 1920-as évektől folytatta James H. Breasted vezetésével az Oriental Institute of the University of Chicago (ezentúl Oriental Institute). 1924-től elsősorban epigráfiai kutatásokat végeztek Medinet Habuban (Epigraphic Survey), emellett a templomkörzet, valamint a szomszédos Ay-Horemheb halotti templom régészeti feltárására 1927 és 1933 között került sor Uvo Hölscher német régész irányítása alatt.⁴ Az ásatásokon előkerült anyag megosztása 1933 márciusában történt. A leletek egy jelentős része a kairói és a chicagói múzeumba került, míg az elsősorban építészeti töredékek tárolásáról a templomkörzeten belül gondoskodtak. Az eredetileg Medinet Habuba tervezett múzeum vélhetően anyagi okokból eredeztethető megghiúsulásával azonban a töredékek egy részét a nagytemplom első hüposztíl csarnokából déli irányba nyíló, úgynevezett kincstárban helyezték el, míg egy másik csoport a templomkörzeten belül álló kis Amun templomba került. Számtalan töredék összegyűjtése és biztonságba helyezése azonban általunk nem ismert okból elmaradt. Több mint fél évszázaddal később, amikor az Epigraphic Survey elkezdte a töredékek rendszerezését Medinet Habuban, több száz feliratos kő hevert a templomkörzet különböző pontjain, ott, ahol annak idején az ásatások során előkerültek.

² ÖLSCHER, UVO: *The Excavation of Medinet Habu – Volume I: General Plans and Views*. OIP 21. Chicago, 1934. 1-3.

³ Uo. 2.

⁴ NELSON, HAROLD H. – HÖLSCHER, UVO: *Medinet Habu 1924-28*. OIC 5. Chicago, 1929. 37-50.

A már említett kincstárban, kezdetben egyrészt a Medinet Habu-i templomkörzet különböző korszakaiból, másrészt az Ay-Horemheb halotti templomból származó leleteket tárolta az Oriental Institute, melyek a Hölscher-féle ásatás során kerültek elő. Később azonban tárhelyéül szolgált más ásatásokról összegyűjtött töredékeknek is. Ide kerültek az 1960-as években egy III. Amenhotep-kori, II. Ramszesz által uszurpált, Szobek-templom hatalmas mészkő töredékei is, mely eredetileg Armantól délre, Al-Mahamid Qibly-ben állt.⁵ A templom votív anyaga ma a Luxor Múzeumban tekinthető meg. Szintén a kincstárba került a III. Amenhotep halotti templomának 1960-as, 1970-es évekbeli svájci ásatásáról származó leletanyagának egy része is.⁶

Talán a helyhiány miatt, talán látogathatósági szempontoktól vezérelve, mindenesetre az Egyiptomi Régészeti Hivatal az 1990-es évek elején elhatározta a kincstár kiürítését és egy kőtár létesítését a templomkörzeten belül. A palota keleti oldala mentén elkerített fedetlen területen helyezték el a kincstár tartalmának a nagyját, azonban a töredékek csak egy részének jutott hely a sebtében konstruált alacsony téglaplatformokon, többségük a földön kapott helyet. A korpusz minden nemű, az azonosításra vonatkozó dokumentációt nélkülözött. A kincstár többi részét átszállították az Egyiptomi Régészeti Hivatal gurnai raktárába (Carter Magazine). A lapidárium kőanyaga az utóbbi két évtized során is tovább bővült, bár meglehetősen rendszertelenül, és feljegyzések híján, nyomon követhetetlenül.

Részben e bővülés miatt – hiszen a töredékek megfelelő tárolása még mindig megoldatlan volt – részben pedig az Egyiptomi Régészeti Hivatal sürgetésének köszönhetően, akik tereprendezést kívántak folytatni a nagytemplom előtt, a W. Raymond Johnson vezette Epigraphic Survey 2007 őszén elhatározta egy rendezett, a meglévónél nagyobb és biztonságosabb lapidárium építését, Medinet Habunak egy, a magas talajvízszinttől jobban megkímélt, és kevésbé szem előtt lévő területén.⁷ A tervek szerint az új kőtárnak alkalmasnak kellett lennie a templomkörzet területén található összes töredék tárolására, beleértve a régi kőtár anyagát is.

A régi kőtárat ráadásul eddigre teljesen belepte a gaz, a magas talajvíz pedig komoly károkat okozott a földön tárolt töredékekben. Mivel az itt felhalmozott anyag jelentős része feljegyzések, fényképek és egyéb átfogó dokumentumok híján lényegében ismeretlen vagy feldolgozatlan volt, ezáltal még sürgetőbbé vált a töredékek biztonságba helyezése és felmérése.

⁵ *Amenhotep III, Perspectives on his reign*, Ed. O'CONNOR, David – CLINE, Eric H., Ann Arbor, University of Michigan, 2001. 78., 86. lábjegyzet.

⁶ JOHNSON, W. RAYMOND: „*The Epigraphic Survey*”. In: *The Oriental Institute 2006-2007 Annual Report*, (2007): 52.

⁷ Uo.

Első lépésként 2007-2008 telén megkezdődött a templomkörzet területén rendszertelenül heverő több száz kőtöredék felmérése, valamint elsődleges dokumentálása, amely feladattal engem bízott meg az Epigraphic Survey. Ezen töredékek többsége a pusztta földön feküdt, gyakran a felírtos felületükkel lefelé, hatványozottan kitéve a környezeti hatásoknak, elsősorban a sós víz okozta pusztulásnak. A még Hölscher által készített négyzetháló-rendszer⁸ alapján megállapítottuk a töredékek templomkörzeten belüli pontos elhelyezkedését, majd meghatározásra kerültek az alapvető történeti és építészeti jellegzetességeik, illetve eredetük és funkciójuk (amennyiben rendelkezésre állt az erre vonatkozó információ). Minden egyes töredékről természetesen már e korai fázisban készült digitális fotódokumentáció is, valamint megállapításra került, hogy szállítható állapotban van-e vagy sem. Azokat a darabokat, amelyek sérülékenynek bizonyultak, a konzervátorok – amennyiben ez lehetséges volt – még az előkerülésük helyén igyekeztek konzolidálni. A szállítható töredékek egy, az Epigraphic Survey által speciálisan erre a célra épített eszközzel váltak mozgathatóvá.

2008 kora tavaszán, miután az új kőtár elkészült, legelőször a legveszélyeztetettebb helyzetben lévő mintegy 500, a templomkörzetben szétszórott töredék került átszállításra az új kőtárba. A feladat végrehajtásában segítségemre volt az Epigraphic Survey Medinet Habu-i restaurációs programjának vezetője, Lotfi Khaled Hassan, valamint Christian Greco egyiptológus.

A régi kőtár kiürítése 2009 tavaszán kezdődött, és a mintegy 2000 töredék új lapidáriumba szállítása közel két, egyenként hat hónapos szezont vett igénybe (2009-2011). Ezzel egyidejűleg felszámolásra kerültek az Isteni feleségek kápolnáin mögötti cement platformok is, az itt lévő töredékek szintén az új kőtárban kaptak helyet csakúgy, mint az a közel 500 töredék is, amelyeket az Egyiptomi Régészeti Hivatal a nagytemplom egyik hátsó termében (Nelson Room 16) tárolt. A 2010/2011-es szezon végére így összességében már több mint 4000 fragmentum került át a templomkörzet különböző pontjairól az új kőtárba.

Az Epigraphic Survey az új kőtárban a több ezer töredék tárolására tizenöt darab könnyű-szerkezetű téglaplatformot (ún. masztabát) létesített. A hátsó és oldalsó masztabák fölé tetőszerkezet került, ide helyeztük a konzerválandó, illetőleg a naptól védendő (például festett) töredékeket. A többi platformra előre meghatározott rendszer alapján, kor és funkció szerint válogattuk szét az anyagot. Egyidejűleg a könnyű azonosítás érdekében a töredékek azonosító számot kaptak, amely alapján kerültek be az egyes darabok a számítógépes

⁸A Medinet Habu-i templomkörzet négyzethálós beosztását lásd: HÖLSCHER, UVO: *The Excavation of Medinet Habu – Volume I: General Plans and Views*. OIP 21. Chicago, 1934. plate 2.

adatbázisba. A kőtár anyaga „Medinet Habu block 1” (MH bl. 1)-el kezdődik. A kövekről digitális fotó dokumentáció készült az adatbázis részére, illetőleg az Epigraphic Survey által fontosabbnak ítélt darabokról nagyformátumú kamerával professzionális fotónegatív a fotóarchívum számára. A későbbiekben a töredékekről rajz is készül, valamint, amennyiben lehetséges, axonometrikus rajz, szövegfordítás és stilisztikai elemzés is. A kezdeti mintát a kőtár rendszeréhez a Luxor templomban évek óta jól működő lapidárium szolgáltatta. A Medinet Habu-i töredékek feldolgozása szempontjából előnyt jelent, hogy a luxori anyag több tízezer töredékével szemben itt „csak” pár ezer fragmentummal dolgozunk. Így több figyelmet fordíthatunk az egyes töredékek tanulmányozására, illetőleg egy, a luxorinál jóval részletesebb adatbázis kifejlesztésére.

A számítógépes adatbázisban a töredékeket koruk, anyaguk, méretük, elsődleges és másodlagos származási helyük (azaz honnan származhatnak eredetileg, illetőleg honnan kerültek elő a Hölscher-féle négyzetháló-rendszer alapján meghatározva), valamint jelenlegi elhelyezésük (vagyis a lapidárium melyik platformján található) szerint regisztráljuk. Az adatbázis tartalmaz továbbá egy rövid leírást is a töredékekről, itt tüntetjük fel többek között azt is, ha valamelyik kő már publikálásra került. Külön rublikában szerepel, ha egy töredék konzerválást igényelt és hogy erre melyik szезон folyamán került sor. Minden bejegyzés esetén lehetőség van három digitális fénykép feltöltésére is, mely többnyire a legjellemzőbb nézet (általában a díszített felület), de építészeti vagy újratervezési töredékek esetén egyes fontosabb részleteket bemutató fotók is felkerülnek az adatbázisba.

Adatbázisunk elsődleges célja, természetesen, a lapidárium anyagán belüli könnyű kereshetőség biztosítása. Az itt megadott adatok egy töredék kutatásának csupán az alapját jelenthetik, hiszen valójában az egyes darabokról ennél jóval több információ nyerhető. Ez a tágabb értelemben vett rendszerezés és feldolgozás azonban az anyag mennyiségére való tekintettel, a teljes korpusz esetében egy több évig elhúzódó folyamatot jelent.

A lapidáriumban található anyag, mint már korábban utaltam rá, meglehetősen diverz természetű. Érthető módon túlnyomó többségben a magából a Medinet Habu-i templomkörzetről eredő leletek vannak. A fáraonikus anyag a kora 18. dinasztia idejétől I. Nektaneb-ig terjed (*ca.* i.e. 1539-362), de a templom későbbi életét reprezentáló darabok is megtalálhatóak: számos Ptolemaiosz-kori, római kori és kora keresztény töredékünk is van. A leletek többsége azonban III. Ramszesz halotti komplexumának különböző építményeiből ered. Szintén a Medinet Habu-i templomkörzet anyagához tartoznak a III. Ramszesz által ismételtelen felhasznált, eredetileg többek között a III. Amenhotep halotti templomából

vagy a II. Ramszesz által épített Ramesszeumból származó szobrok és faltöredékek is. Azonban nem csak a Medinet Habu-i templomkörzethez köthető leletanyaggal van dolgunk: külön korpuszt képeznek például az Ay-Horemheb halotti templom ásatása során előkerült fragmentumok, valamint a korábban már említett Szobek-templom hatalmas mészkő töredékei is.

A kőtár anyaga azonban nemcsak korát és származási helyét, de természetét tekintve is igen változatos. A töredékek többsége nem meglepő módon templomi eredetű. Funkciójukat tekintve főként építészeti elemekről beszélhetünk: faltöredékekről III. Ramszesz halotti templomából, illetőleg homokkő ajtófélfákról és szemöldökkövekről, valamint pálmaleveleket imitáló oszlopfőkről, amelyek a templomhoz csatlakozó palota ásatása során kerültek elő. Szintén nagyrészt oszloptöredékekből áll a már többször említett Ay-Horemheb korpusz is; egyes darabokon szerencsésen megmaradtak az eredeti festett részletek. Köztudott, hogy III. Ramszesz számos kötőmböt felhasznált a környező – korábbi uralkodók által létesített – épületekből, főként a Ramesszeumból és III. Amenhotep halotti templomából. A korábbi templomok a sorozatos földrengések következtében romos állapotba kerültek, így eredeti funkciójukat veszítve kőbányaként szolgáltak a későbbi építkezésekhez. De igazi kuriózumként található a kőtárban egy, szintén újra felhasznált, eredetileg Ehnaton karnaki templomából származó homokkötőmb (ún. talatat) is.

Szintén a lapidáriumban találhatók azok a rózsaszín- és szürkegránit szobrok töredékei is, amelyek egykoron III. Ramszesz templomát, illetőleg ezt megelőzően, valószínűleg III. Amenhotep halotti komplexumát díszítették. Az egyiptomi történelem iróniája, hogy a III. Ramszesz által uszurpált szobrokat templomának későbbi lakói szintén újrahasznosították, a koptok például őrlőköként használták őket tovább.

Többségében azonban a templomkörzet későbbi utóéletére jellemző kopt leletanyag is, funkcióját tekintve, építészeti eredetű. Főként a Medinet Habuban létesített kora keresztény templomokból származó, de gyakran szintén fáraonikus kövek újrahasznosításával készült szemöldökkövekkel és sarokkövekkel, valamint oszlopokkal és oszlopfőkkel van dolgunk.

Talán ebből a rövid ismertetőből is érzékelhető, hogy mennyire sokrétű a kőtár anyaga és szinte kimerítetlen kutatási lehetőséget rejt magában. Éppen ezért, a saját kutatási területem meghatározásakor igyekeztem egy olyan leletcsoportot kiválasztani, amely jól körülhatárolható egységet képez és relatíve kezelhető mennyiségű töredéket tartalmaz. A kőtárban jelenleg mintegy 100-120 darab olyan ajtófélfá és szemöldökkő található, amelyek Medinet Habu késő ramesszida – kora Harmadik Átmeneti Kor-i (ca. i.e. 1187-944) településének magánházaiból származnak. Anyagát tekintve főként

homokkő töredékekről beszélhetünk, de számos fehér és rózsaszín mészkő ajtófélfá is található a lapidáriumban. Ajtófélfákat említek, bár állagukat tekintve, változó mértékben ugyan, de valójában meglehetősen töredékes anyaggal van dolgunk. E töredékek feliratai többnyire áldozati formulák, de szerencsés esetben, amennyiben viszonylagos épségben az ajtófélfák alsó részei őrződtek meg, megmaradtak a tulajdonosok nevei és/vagy címei is, jó kiindulási alapként szolgálva a további kutatás számára.

A korpusz többsége az Oriental Institute által az 1920/30-as évek során végzett ásatásokról származik. A korábbi Medinet Habu-i munkálatok következményeként azonban csupán a templomkörzet délkeleti szegletében maradtak meg háborítatlanul az eredeti stratigráfiai rétegek,⁹ így az innen előkerült töredékek eredetéről vannak a legpontosabb adataink. Hölscher ásatási naplójának¹⁰ tanúsága szerint számos kaputöredék a 21-22. dinasztia idejéből származó és ebben a délkeleti körzetben álló házak alapzatába volt beépítve,¹¹ azaz minden bizonnyal ennél korábbi lakóépületek maradványai voltak. A Medinet Habu egyéb részeiről származó darabok többségéről azonban csupán annyit tudunk, hogy az elbontott kopt város romjaiból kerültek elő.¹² E töredékek eredetének megállapításához, amennyiben ez lehetséges, elsődleges forrásként természetesen a közvetlenül a töredékekből nyerhető írásos, dekoratív, építészeti, stb. információra támaszkodhatunk. További kutatási tevékenységünket pedig a Medinet Habu-i település történetére¹³ vonatkozó erősen limitált írásos forrásanyagra alapozhatjuk.

A korabeli ásatási dokumentáció, valamint Hölscher későbbi jegyzetei (*Teilungsliste*)¹⁴ több szempontból felbecsülhetetlen segítséget nyújtanak az anyag feldolgozásához. A feljegyzések alapján tudható például, hogy az Oriental Institute ásatásakor jóval több ramesszida ajtó-töredék került elő, mint amennyit eddigi munkám során azonosítottam. Van közöttük olyan darab,

⁹ HÖLSCHER, UVO – WILSON, JOHN A.: *Medinet Habu Studies 1928/29. OIC 7*, Chicago, 1930. 1.

¹⁰ Az Oriental Institute ásatása során a munkálatokat vezető Hölscher egy sorozat keménykötésű füzetben dokumentálta az ásatáson előkerült leleteket. E kötetek egy részének a digitális másolatát 2014 tavaszán megkaptam az Oriental Institute archívumától. Az Oriental Institute eredeti ásatási dokumentációjáról részletesebben lásd: TEETER, EMILY: *Scarabs, Scaraboids, Seals, And Seal Impressions from Medinet Habu. OIP 118*. Chicago, 2003. 7-12.

¹¹ "In den Siedlungen der 21.-22. Dyn. gefunden", például MH 28, 319 (*Teilungsliste* 603).

¹² "Im Schutt", például MH 28, 53.

¹³ A Medinet Habu-i templomkörzet ramesszida – III. Átmeneti kori településének története meglehetősen szövevényes, ennek tisztázása túlmutat a jelen írás keretein.

¹⁴ Az ún. *Teilungsliste* Hölscher kartoték katalógusa, mely magában foglalja mind a kairói és chicagói múzeumba került, mind pedig a Medinet Habuban maradt leleteket. A katalógust a német régész az Oriental Institute archívumában őrzött írásos és fényképes dokumentáció alapján állította össze az 1950-es években. Az ásatási naplókhoz hasonlóan a kartotékok digitális másolatát is megkaptam 2014-ben az Oriental Institute-tól.

amely még bizonyosan az ásatás során veszett el,¹⁵ míg mások jelenlegi hollétéről nincsen tudomásunk. Feljegyzések híján az 1990-es években a *Carter Magazine*-ba került kövek azonosítása is nehézséget jelent. Ezeket a töredékeket így egyelőre az eredeti (fotó)dokumentáció alapján ismerjük csak. Azonban a meglévő töredékek sincsenek mindig abban az állapotban, amelyben Hölscher annak idején látta őket: sokuk összetöredezett, hiányoznak a darabjaik, vagy a szakszerűtlen tárolás és az időjárási tényezők együttes hatására alig maradt olvasható rajtuk a felirat. Előfordult, hogy egy ajtófélfa darabjai a Medinet Habu-i templomkörzet különböző pontjairól kerültek elő, így azonosításukban és esetleges összeillesztésükben fontos támaszt jelentettek az eredeti fényképek.

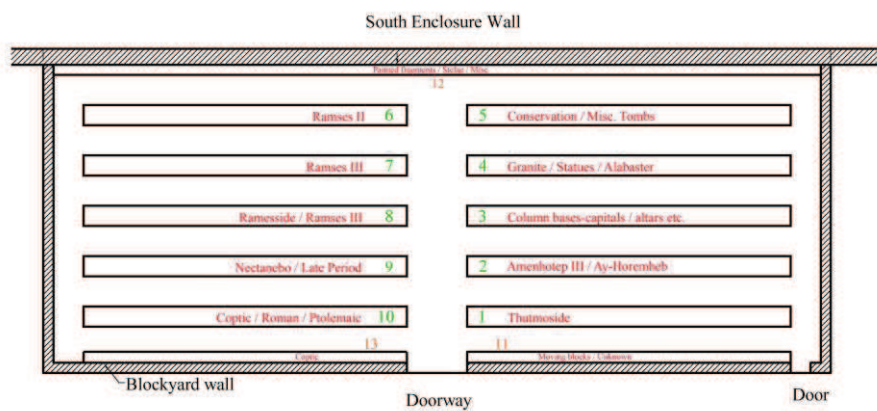
A leletcsoport helyszíni dokumentálását követően jelenleg a töredékek azonosítása, valamint a kapuk – egyelőre papíron történő – rekonstrukciója folyik. Ez az azonosítási munka, az Oriental Institute archívumának eredeti írásos és fényképes dokumentumainak köszönhetően, gyakran nem várt, páratlan eredményekkel jár, amikből egy példát szeretnék kiragadni és ábrán megmutatni. A kartotékon látható, már az ásatások során is töredezett állapotban talált ajtófélfa párból jelenleg csupán az egyik töredék alsó felét ismerjük. Bár a felirat szinte olvashatatlan rajta, az eredeti fotódokumentáció segítségével mégis lehetővé vált a szöveg értelmezése és elemzése, valamint az összetartozó töredékek együttes vizsgálata. E cikk terjedelmébe azonban nem fér bele a kutatás teljes menetének a bemutatása, így reményeim szerint munkám eredményeiről a közeljövőben egy külön írásban számolhatok majd be.

¹⁵ Lásd *Teilungliste* Gruppe II. 225.

Melléklet

A Medinet Habu-i új kőtár
Fotó: W. Raymond Johnson, 2012.

A Medinet Habu-i új kőtár platform kiosztása

MH Blocks & Fragments (MH bl.)

Block # 2406 Related to No # **2854**

Material	Sandstone
Datation	21st Dynasty
Field Location (Hölscher's Grid)	Great Temple Magazine
Actual Location (platform or Magazine)	New Blockyard, Mastaba 9
Original Site	Great Temple of Ramses III
Description	Bottom left side of a stela dedicated to Ramses III by High Priest of Amun, Pinodjem. Feet of carved standing figure, two horizontal rows of inscriptions.
Bibliography	Brundage, Burr C.: Notes on some blocks from the excavation of Medinet Habu (Dissertation), Chicago 1939, 16-17.

Measures (cm)		Comment
L	12.5	
W	13	
H	45	
Upper ø		
Lower ø		Conservation (Only if done) ☐
		Season (year)

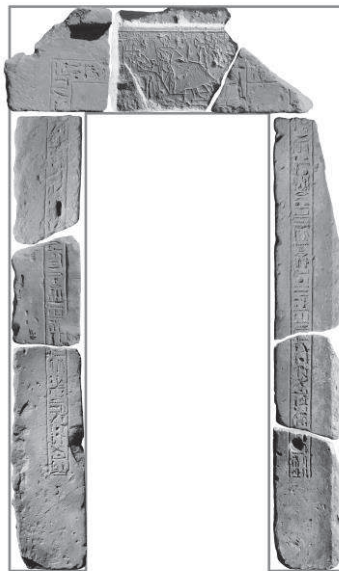
Documentation: 3 Digital Pictures only

Neg1	MH bl. 2406	Import Neg 1
Neg2		Import Neg 2
Neg3		Import Neg 3
Other Negatives		

|< < > >|

A Medinet Habu-i kőtár számítógépes adatbázisának egy bejegyzése

Khonsumes házának kapu rekonstrukciója

Teilungs-Liste	Photo	Gegenstand	Fundort Datierung	Material	Größe cm	Fundliste	Verbleib
628	28.246	Türpfosten 2 Gegenstücke		Leinwand	68 cm. 80 cm.		Chicagoer Cairo Med. Habu
	✓ Orient P 16149						

Az eredeti ásatási dokumentáció felbecsülhetetlen segítséget jelent a töredékek azonosításához. Egy példa a Holscher-féle tárgykatalógusra (*Teilungsliste*); balra: a töredék mai állapota. Fotó: Yarko Kobylecky, 2010.

